

Redactioneel

Het was weer een enerverend voorjaar. Niet alleen qua weer, maar toch ook zeker ook wat betreft de bijzondere meldingen. Ik kreeg bij het doorlezen van het uitgebreide waarnemingenoverzicht associaties met een ander topjaar, 1998. Toen werd ook de ene na de andere zeldzaamheid gezien. Dit voorjaar was bovendien speciaal omdat het een paartje Zwarte Wouwen lukte om amper een paar kilometer over de grens in Duitsland twee jongen groot te brengen. Een felicitatie aan onszelf is dan ook dik verdiend.

In dit nummer licht Marcel Bingley een tipje van de sluier over de eerste resultaten van het Jaar van de Steenuil en Berend -Grauwe Gans- Voslamber heeft zich ondanks een weerbarstige polsontsteking toch gewaagd aan deel 2 over de Grauwe Ganzen van ons werkgebied. Peter Hoppenbrouwers heeft zijn geheel eigen kijk op het Amelandkamp weerspiegeld op schrift en Remco wist de waarnemingenrubriek te beperken tot slechts (!) vijftien pagina's. Vergeet niet de laatste pagina van deze Mourik te lezen. Het lijkt er op dat de VWG internationaal gaat...

Namens de redactie,
Harvey van Diek

Sluitingsdatum kopij volgende Mourik: 30 september 2007
--

**Algemene Leden Vergadering in wijkcentrum Burghardt,
donderdag 4 oktober**

**Burghardt v/d Berghstraat 112 vanaf 20.00 uur
(Notulen staan in deze Mourik en op de website)**

2007 Jaar van de Steenuil – een tussenbalans

Marcel Bingley, Dikkeboomweg 22, 6542 RK Nijmegen, 024-3790600, steenuil@vogelwerkgroepnijmegen.nl

Terugkijkend op de eerste helft van het steenuilenjaar prijs ik me gelukkig dat we niet alle plannen die in ons opkwamen daadwerkelijk als doelstelling hebben geformuleerd. Want het is enigszins teleurstellend nu te moeten constateren dat er door tijdgebrek in het steenuilengroepje al wel het nodige tussen wal en schip is gevallen.

Zo hebben de contacten met de pers nog niet tot een artikel geleid en is een –door ons geplande- methodische inventarisatie niet echt van de grond gekomen. Gelukkig is het wel gelukt mee te liften op de tentoonstelling in het Natuurmuseum (bij Nacht en Ontij, nog tot 2 september!). De foto's van Pauline van Marle zijn zeer de moeite waard en de poster van de VWG heeft tot zeer gevarieerde reacties geleid. Nog onlangs stelde iemand een vraag over de nestkast in zijn tuin en die bleek nog niet bij Frans Jacobs van STONE bekend te zijn. Die gaat nu dus jaarlijks gecontroleerd worden.

Waarnemingen

Maar jullie hebben *niet* stilgezeten, de aantallen steenuilwaarnemingen op Waarneming.nl zijn beduidend hoger dan in andere jaren (tot juni een kleine 250 meldingen tegenover 130 in heel 2006). Via mail en het waarnemingenformulier uit het Natuurmuseum kwamen nog een twintigtal waarnemingen binnen. Echte conclusies zijn er uit de waarnemingen nog niet te trekken; daarvoor zijn ze nog te summier onderzocht. Enkele zaken vallen echter wel op. In het Groesbeekse is een fantastische dichte plek ontstaan op het kaartje met waarnemingen: Jan Jacobs heeft de resultaten van zijn inventarisatie integraal geplaatst. Andere goede steenuilengebieden doen natuurlijk weer volop mee: vanuit de Ooijpolder, Beuningen, Bemmelen en omstreken wordt weer het nodige gemeld. Rond Beuningen lijken enkele 'vaste' plekken nu verlaten, maar er zijn ook enkele waarnemingen gedaan vanuit mij nog onbekende locaties. Vanuit het Land van Cuijk zijn verrassend genoeg nog geen waarnemingen van rond de Kraayenbergse Plassen gemeld.

Landelijk

Begin juni werden de eerste broedresultaten bekend via de STONE-emailcirkel. In het oosten van het land lijkt het zonder meer een goed steenuilenjaar te zijn. Er is vroeg gebroed, en tevens succesvol, enkele nesten met maar liefst zes jongen. Voedsel is ruimschoots aanwezig. Vanuit België komen gelijklopende verhalen.

Opmerkelijk is dat in het westen van het land er iets anders aan de hand lijkt te zijn: de indruk is dat er later wordt gebroed en met wisselend succes. Er lijkt eind mei redelijk wat sterfte te zijn opgetreden. Onduidelijk is waarom.

Wat mij wel duidelijk wordt is dat er in geheel Nederland groepen actief zijn met het

beschermen en monitoren van onze steenuilenpopulatie. Met simpele zaken zoals bijvoorbeeld voorlichting over te gebruiken knaagdierenbestrijdingsmiddelen dragen ze direct bij aan het succes van deze soort.

De tweede helft

De rest van het jaar willen we met name gebruiken voor het verder verzamelen, uitwerken en interpreteren van alle waarnemingen. We hopen daarbij ook ons nog niet bekend inventarisatiemateriaal aan te boren (neem contact met ons op als u materiaal hebt, waarvan u denkt dat dat voor ons van belang kan zijn!). Het resultaat daarvan zal begin 2008 te lezen zijn in de Mourik. Blijven jullie in de tussentijd je waarnemingen insturen?

Een favoriete plek van de Steenuil.

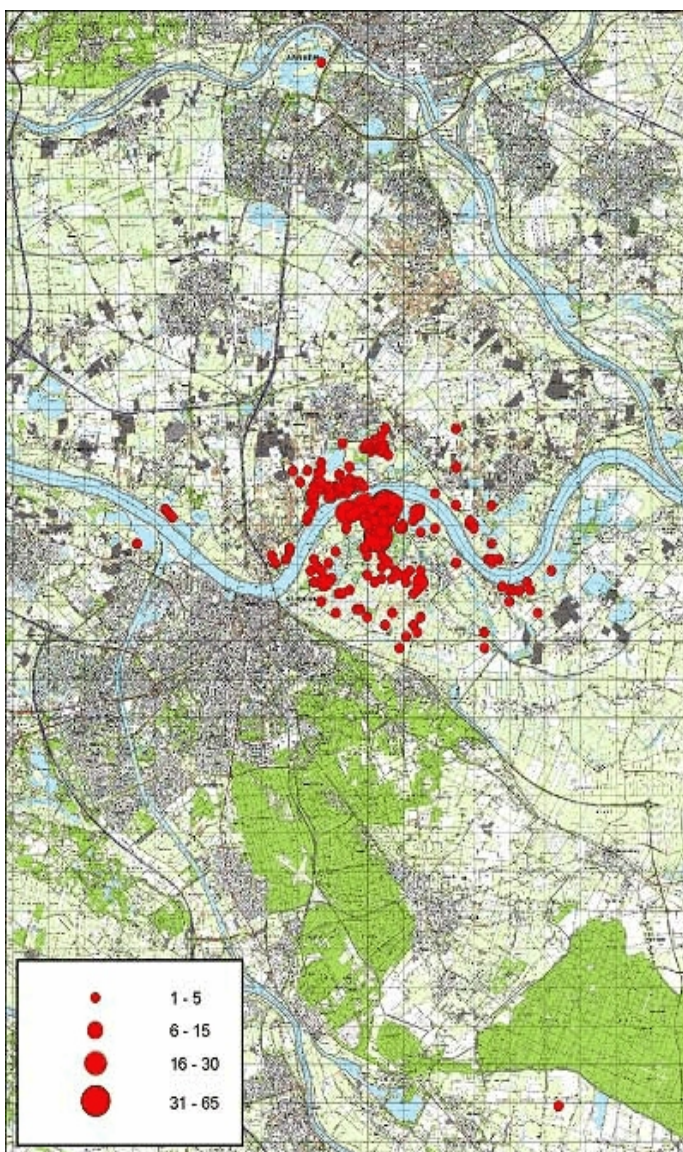
Foto: Pauline van Marle

Grauwe Ganzen in het werkgebied van de VWG Rijk van Nijmegen

Deel 2: levensloop van paar JBE x JSN

Berend Voslamber, Visserstraat 53, 6579 AS Keekdom, berend.voslamber@sovon.nl

Sinds de start van ons onderzoek aan Grauwe Ganzen in 1997 hebben we t/m 2006 436 vogels met afleesbare groene halsbanden en/of groene pootringen gemerkt. Veel van deze vogels zijn voor mij herkenbare individuen geworden. Sommige heb ik al meer dan 500 keer gezien en zo is er over hun levensloop veel bekend. Hier beschrijf ik de levensloop van een paar waarvan het mannetje al in 1997 werd geringd.

Figuur 1. Verspreiding van de waarnemingen van JBE in de periode 1997 t/m 2006.

Ringgegevens en omzwervingen

Mannetje JBE werd in de Ooijpolder bij onze eerste vangpoging op 7 juni 1997 gevangen en geringd met een halsband. Hij was toen al volwassen en had drie jongen. Dat betekent dat hij op dat moment minimaal vier jaar oud was. Zijn vrouwtje vingen we toen niet. Het duurde tot 14 juni 2003 voordat we haar te pakken hadden en haar konden ringen met de halsband JSN. Op die dag vingen we trouwens JBE voor de tweede keer. Omdat JBE na het ringen in 1997 nooit zonder vrouwtje gezien werd, ga ik ervan uit dat hij al die tijd gepaard is geweest met de vogel die later onder de onpersoonlijke code JSN bekend werd. In totaal werd het paar in 10 jaar tijd ongeveer 650 keer gezien. Over het algemeen verbleven deze vogels in de directe omgeving van de ringplek. Soms trokken ze er op uit (figuur 1). Zo zaten ze op 22 augustus 1999 kortstondig in Meinerswijk bij Arnhem en op 2 november 2004 bij het Koningsven ten oosten van Milsbeek.

Broeden en broedsucces

In bijna alle jaren vanaf 1997 heeft het vrouwtje van JBE gebroed op het ganzeneiland langs de Langstraat in de Groenlanden. In 1997 is de nestplek niet bekend, want de vogels waren toen nog niet geringd. Wel bracht het paar in dat jaar drie jongen groot.

In 1998 hebben we het nest niet gevonden, maar de vogels hebben vrij zeker wel op het eiland gebroed. Het paar had toen ook geen jongen. In 1999 zat JSN te broeden op 10 eieren, waarvan er vijf uitkwamen. Uiteindelijk brachten ze in dat jaar drie jongen groot. In 2000 werden zelfs 14 eieren bebroed. Hiervan kwamen er slechts vier uit. Van deze jongen zagen we er maximaal drie. Deze jongen werden echter niet vliegvlug.

In 2001 konden we geen nesten zoeken. Vanwege de mond- en klauwzeercrisis mochten we de Groenlanden niet in. Wel kwamen JBE en JSN met één jong te voorschijn. Ook dit keer stierf het jong voordat het kon vliegen.

In 2002 ging het een stuk beter met het gezin. Er werden nu negen eieren bebroed waarvan er zeven uitkwamen. Van deze zeven jongen werden er vijf vliegvlug. 2002 was, buiten het feit dat ze veel jongen grootbrachten, nog in een ander opzicht bijzonder. Vlak na het uitkomen van de eieren veroverden JBE en JSN ook de jongen van Z04 en JTU. De laatsten broedden acht eieren uit op een nest vlakbij dat van JBE en JSN. Toen ik de paren voor het eerst op de plas bij de Paardenwei zag hadden JBE en JSN 15! jongen,

JBE en JSN bij het nest in de Groenlanden.

Foto: Berend Voslamber

terwijl Z04 en JTU op een afstandje verdrietig toekeken. Van de 15 jongen overleefden zes de tocht over de Ooijselandijk naar de strangen bij de Bisonbaai niet. Bijzonder was dat het paar Z04 en JTU steeds in de buurt van de familie te vinden was. Uiteindelijk had dat tot gevolg dat een (steeds wisselend) deel van de jongen zich bij hen aansloot. En toen de jongen vliegvlug waren gingen drie van de acht nog levende jongen met Z04 en JTU mee. Of het hun eigen jongen waren?

Na dit succes ging het in 2003 weer wat minder met het broedsucces van JBE en JSN. Er werden wel veel eieren bebroed. Twaalf waren dat er dit keer. Slechts zes kwamen uit. Drie van de kuikens stierven al in de eerste dagen van hun leven. Ook van de resterende drie stierven er nog twee voordat ze konden vliegen, zodat van de twaalf eieren er slechts eentje een vliegende gans opleverde.

In 2004 herhaalde de geschiedenis van 2003 zich. Ook nu werden twaalf eieren bebroed. Hiervan kwamen er nog wel negen uit, maar van de negen kuikens stierven er vier al tijdens de eerste levensdagen. Van de vijf overgebleven kuikens werd er ook nu weer slechts één vliegvlug.

Na deze drie jaren met resp. 5, 1 en 1 jong vliegvlug ging het in 2005 weer mis. Er werd wel weer gebroed op het ganzeneiland. Op zes eieren zat JSN dit keer. Daarvan kwamen er vijf uit, maar alle jongen stierven voordat wij ze te zien kregen. Direct nadat de kuikens gestorven waren, verdwenen JBE en JSN na 21 april. Dat was opmerkelijk omdat ze eigenlijk altijd wel ergens in de Ooijpolder of directe omgeving te vinden zijn. Pas op 16 augustus waren ze terug in de Bemmelse Polder.

Dat uitstapje deed het paar blijkbaar goed. In 2006 werd opnieuw gebroed maar nu op een kleiner aantal eieren: zes. Deze kwamen alle uit en de zes jongen zagen we ook rondzwemmen. Helaas lukte het niet om al deze jongen groot te krijgen. Twee vlogen er uiteindelijk uit.

In 2007 werd er door dit paar voor zeker het elfde jaar op rij gebroed op het eiland. Nu lagen er 16 eieren in het nest, vermoedelijk deels van een ander vrouwtje. Het paar had weinig geluk. Minstens vijf eieren werden gepredeerd door een Zwarte Kraai. Vier eieren kwamen uit, maar de jongen waren al verdwenen toen JBE en JSN voor de eerste keer buiten het broedeiland werden gezien.

In de jaren 1997 t/m 2007 werden de volgende aantallen eieren bebroed: ?, ?, 10, 14, ?, 9, 12, 12, 6, 6, 16. In diezelfde periode werden: 3, 0, 3, 0, 0, 5, 1, 1, 0, 2, 0 jongen grootgebracht per jaar. In totaal dus meer dan 85 eieren die slechts 15 vliegvlugge jongen in elf jaar broeden opleverden. En dan te bedenken dat het hiermee één van de meest succesvolle paren van de hele populatie is.

Jongen van JBE en JSN

In de loop van de afgelopen tien jaar (1997 t/m 2006) lukte het om acht van de 15 jongen die JBE en JSN grootbrachten ook van een ring te voorzien: drie in 1997, één in 1999,

drie in 2002 en één in 2003. Van deze geringde jongen volgt hier een korte omschrijving van hun leven.

1997

In 1997 lukte het om alle drie de jongen van een ring te voorzien. Eén (een dochter) was echter te klein voor een halsband en kreeg alleen een metalen Vogeltrekstationring om haar poot. Maar zelfs deze vogel werd de erop volgende jaren zo nu en dan terug gezien. Ze broedde in de Bemmelse Polder (ca. 3 km van de ringplek) en was gepaard met een vogel die eveneens alleen een metalen ring had. In 2002 hadden ze vijf jongen en in 2003 twee. Daarna werden ze niet meer waargenomen.

De andere jongen van JBE en JSN uit 1997 waren JCT en JAU, beiden zonen. De eerste had al snel een territorium bij Fort Beneden Lent een stukje stroomafwaarts langs de

Een van de twee zonen van JBE en JSN uit 1997.

Foto: Berend Voslamber

Waal. Hier werd vermoedelijk door zijn vrouwtje wel gebroed, maar het paar had nooit jongen. Na 2003 werd JCT niet meer gezien.

JAU had in 2001 vier jongen. Vanwege de Mond-en-Klauwzeercrisis kon in dat jaar niet naar nesten worden gezocht. Dus het is onbekend hoeveel eieren het paar gelegd heeft. Na 2001 werd vermoedelijk nog wel gebroed (maar nooit een nest gevonden), maar

nooit werd het paar meer met jongen waargenomen. In 2007 is het paar opnieuw succesvol. Van de minimaal vier jongen liepen er begin juni nog drie bij het paar.

1999

In 1999 hadden JBE en JSN drie jongen. Van deze jongen vingen we er na meerdere dagen wachten en meerdere vergeefse vangpogingen één. Dit werd Z00, een dochter. Het bleek dat we een succesvolle vogel hadden geringd. Al in 2002 werd door Z00 en haar partner gebroed. Het komt zelden voor dat Grauwe Ganzen in het onderzoeksgebied al na drie jaar broeden. Er werden drie eieren gelegd, waarvan er twee uitkwamen. Deze kuikens stierven echter al binnen enkele dagen. In 2003 werd opnieuw gebroed, nu op vijf eieren waarvan vier uitkwamen. Helaas voor Z00 stierven ook deze kuikens al binnen enkele dagen. In de loop van 2004 hielden de waarnemingen van Z00 op, zodat ze naar alle waarschijnlijkheid dood is.

2002

Het jaar 2002 was zoals boven beschreven een bijzonder jaar voor JBE en JSN. In de 'creche' werden acht jongen vliegvlug waarvan er zes geringd konden worden. Hierdoor kon het gedrag van de jongen gevolgd worden. Het bleek dat ze totdat ze vliegvlug werden regelmatig dan eens bij het ene en dan weer bij het andere ouderpaar zaten. Vanaf het moment dat de jongen vliegvlug werden bleef een deel bij JBE en JSN, terwijl de overige zich bij het andere paar aansloten. Van de jongen bij JBE en JSN waren er drie geringd. Het ging om ZEZ die snel na het ringen doodging, ZHC die in 2004 stierf en Z90 die in 2007 nog steeds in leven is. Deze vogel, een mannetje, had een vrouwtje waarmee hij in 2006 twee jongen had die echter niet vliegvlug werden.

2003

In 2003 lukte het om het enige jong van JBE en JSN te vangen en te ringen. Deze vogel was echter te klein voor een halsband en kreeg naast een metalen pootring ook een kleurring om de andere poot (JTZ). In 2006 werd ze teruggevangen en kon toen van een halsband met dezelfde code worden voorzien. Tot de zomer van 2006 bleek ze alleenstaand te zijn. In het najaar van dat jaar lijkt ze haar partner gevonden te hebben, waarmee ze ook in 2007 nog gepaard is.

Tenslotte

Ik hoop dat ik met bovenstaande een beetje inzicht heb kunnen geven in het leven van een ganzenpaar. Gelukkig heeft dit paar tot nu toe aan de dodelijke geweerschoten die regelmatig te horen zijn in de Ooijpolder weten te ontsnappen. Mocht één van beide partners ooit geschoten worden, dan is het zeer waarschijnlijk dat de overblijvende binnen korte tijd ook sterft. Bij ganzenparen die zo lang samen zijn is het namelijk niets bijzonders dat de overblijvende vogel snel sterft van verdriet. Dit soort verdriet zal de komende jaren gewoongoed gaan worden in ons land waar duizenden zo niet tienduizenden ganzen geschoten gaan worden vanwege opgeblazen landbouwschade. Buiten de weduwe-weduwnaargans zal vermoedelijk alleen een enkele bezorgde ganzenonderzoeker zich daar iets van aan trekken.

JSN en JBE, al jaren onafscheidelijk.

Foto: Berend Voslamber

Amelandkamp 10 - 14 mei 2007

Peter Hoppenbrouwers, Wijnbesstraat 69, 6543 TK Nijmegen, 024-3234751, peter.hoppenbrouwers@planet.nl

De weergoden zijn ons dit jaar minder gunstig gestemd volgens Erwin Krol van het KNMI. Het kan wel eens sterk wisselend weer worden, voorspelt hij. Enfin, op de Waddeneilanden is het (bijna) altijd ander weer dan op het vasteland.

Met die wetenschap vertrekken we naar Holwerd om daar de boot te nemen naar Ameland. Dit na een klein traditioneel omrijden via de Ezumakeeg (Lauwersmeer) om een Grote Grijze Snip in zomerkleed te zien. Helaas, zowel op de heen- als terugweg is ie gedipt!

Eenmaal van de boot is het op Ameland even sjouwen met de meegebrachte broodnodige spullen naar de fietsverhuur. Menno wil een fiets zonder versnellingen, Harvey een fietskarretje voor zijn fotografeerspullen. De rest wil echter een fiets met vijf versnellingen. Eenmaal bij de boerderij aangekomen mag ik, Peter, zoals ieder jaar, even bij moeder Kiewied op audiëntie. Daar er historisch weinig deelnemende leden zijn, is het makkelijk uitzoeken waar je wilt slapen, zeker omdat ze nog in het afgelopen jaar verbouwd hebben. Iedereen kan zijn eigen slaapzaal uitkiezen. Eén nadeel van de

Rotganzen vliegen over de meeuwen- en sternkolonie.

Foto: Peter Hoppenbrouwers

verbouwing zie ik al snel, de tafeltennistafel staat nu in de huiskamer. Als voormalig tob-tafeltennisser doet me dit geen deugd. De oorspronkelijke tafeltennisruimte heeft plaats moeten maken voor een nieuwe slaapkamer en enkele wc's. Hierdoor kan er in de hoek achter de tafeltennistafel niet zonder knallend ballengevaar naar pas gemaakte foto's op laptops worden gekeken in de laptopcorner. Maar de tafeltennistafel wordt al snel in bezit genomen door verrekijkers, telescopen, statieven, fototoesteluitrustingen, jassen en dergelijke. Wat een kapitaal ligt er op die tafel. Er is natuurlijk wel getafeltennist. Dat je niet goed met trui aan kunt tafeltennissen bewijst Harvey, want hij verliest zeer afgetekend (volgens betrouwbare, uiteraard, anonieme bron) van Menno.

In de avonden wordt de gehaalde wijn aandachtig geanalyseerd, vooral per glas en vooral de Chileense en Argentijnse wijn. Ze zijn allebei rood van kleur, evenveel in een fles en allebei even snel op. Over de smaak valt natuurlijk véél langer te twisten...aroma, nasmaak etc....

In de ochtenden wordt al jaren zeer divers qua tijd opgestaan. Nieuw dit jaar aan de ontbijttafel is een lange discussie over verschillen tussen mannen en vrouwen op het gebied van kaartlezen en zoeken. Ahum, een discussie waar ik me niet in meng met mijn niet te evenaren kaartleeskunsten. Ik weet soms wel wanneer ik mijn mond dicht moet houden. Luisteren met een goede bak koffie is dan veel beter.

Natuurlijk wordt er naast deze zaken buiten tussen de buien door en in cafés schuilend ook naar vogels gekeken. Een vaste prik is de sterren/meeuwenkolonie (noot: die later in juni grotendeels door het water is verzwolgen). Lekker van dichtbij naar Grote Sterns, Visdieven, Kokmeeuwen en andere strandgangers kijken. Erg spectaculair wordt het als er een Bruine Kiekendief overvliegt, een alarmerend gekrijs gaat door de kolonie en ze vliegen allemaal op! Top wordt het even later als er een adulte Grote Jager voorbij vliegt! Fantastisch gezicht al die vogels de lucht in, intussen maar kijken wat daarvan de reden is...even later wordt nog zo'n voorstelling veroorzaakt door, zeer waarschijnlijk, dezelfde Grote Jager. Nog even terugkomend op het gekrijs in zo'n kolonie, het 'vaste' normale geluid verandert direct wanneer er

Een zekerheidje tijdens het Amelandkamp, de Witbuikrotgans.

Foto: Peter Hoppenbrouwers

een potentiële rover overvliegt, bijvoorbeeld een Zilvermeeuw. De 'pleuris' breekt pas uit wanneer bovengenoemde Bruine Kiek of Grote Jager over- of voorbijvliegen.

Om Roerdompen te zien en horen kunnen wij helaas niet meer terecht in de Ooijpolder, maar wel op Ameland. In de Lange Duinen zijn er dit jaar maar liefst vier roepende mannetjes te horen. Maar, nog beter, ook goed te zien! Soms zelfs te dichtbij, eentje vliegt er precies boven mijn petklep voorbij, ik hoor de Roerdomp erg goed maar zie niets op dat moment! Ik heb toch al een hekel aan die helaas noodzakelijke pet...Verder hier veel Rietzangers, Baardmannetjes, Waterrallen, zeker één paartje Blauwe Kiekendief, Blauwborsten en een handige (schuil)hut tijdens de buien.

Meestal is er langs de waddenkant met hoog water niet veel soeps te zien. Als er dan toch een vogel zwemt, is het een Eider. Terugfietsend met Marcel kijken we een beetje verveeld naar een vrouwtje Middelste Zaagbek. "Ja, het is er toch echt eentje!" Er een naam aan geven kan soms even duren. Je hoop op de landzijde van de waddendijk vestigen wordt een andere keer flink beloond. Wederom terugfietsend, dit keer met Sjak, zien we drie Engelse Gele Kwikstaarten samen optrekken met 'gewone' Gele Kwikken. Ontzettend geel van kleur zijn ze en erg mooi!

Er wordt op allerlei manieren naar vogels gekeken. Een vogelaar als Marcel die het op een 'lazybirding' manier doet, liggend op een bank met de verrekijker in de aanslag. Een ander neemt een karretje achter zijn fiets mee en ik denk dat ie volgend jaar een gemotoriseerde fiets met fotouitrustingskarretje neemt; scheelt hem weer wat zweet.

Een Grote Stern vliegt met prooi naar de jongen. Foto: Peter Hoppenbrouwers

De leukste krenten van dit jaar waren een Zwarte Rotgans, Witbuikrotgans, Kanoet, Regenwulp, Grote Jager, Blauwe Kiekendief, Spotvogel (steevast zingend in de struik bij de boerderij), Strandplevier, Beflijster (bij de SBB camping), vrouwtje Middelste Zaagbek, drie Engelse Gele Kwikstaarten, Bonte Kraai, Wielewaal, Draaihals (bijna jaarlijks vaste plek achter de eendenkooi), Bonte Vliegenvanger, Kleine Barmsijs, voorbijvliegende Europese Kanaries en de op Ameland altijd lastige Ringmus.

Tijdens de terugweg op de boot ontstaat nog even de discussie om weer naar de Ezumakeeg te gaan voor een tweede poging Grote Grijze Snip. Maar een zeer behoorlijke hoosbui maakt daar snel een einde aan. Gelukkig pas ik nog net in de auto van Jan en samen met Marcel en Ria (wat nemen die drie veel mee!!) rijden we naar Nijmegen. Mijn volgende trip, naar Kirgizië, is alweer enkele dagen later.

De statistieken van Ameland 2007

15 deelnemers (**waarvan slechts 8 VWG-leden!!!**), één lid die tijdens het verblijf op het eiland belt en meldt dat hij volgende week niet naar Ameland komt, blijft uiteraard anoniem, 131 echte vogelsoorten, twee niet meetellende soorten vanwege hoog 'soepgehalte', introductie van de laptopcorner (2 stuks), fantastische wolkenpartijen vóór en na de buien, introductie van de gemotoriseerde fiets en gelukkig de Blauwe Kiekendief broedt nog steeds op het eiland. In de Lange Duinen is het goed Roerdampen kijken.

N.B. Een gekleurringde Zilverplevier die door Marcel is afgelezen tijdens het weekend, bleek een maand ervoor in Frankrijk gekleurringd te zijn.

Altijd handig zo'n Canon-karretje!

Foto: Menno Hornman

Ringwerk in de Ooijse Graaf

Bram Ubels, Paulus Potterstraat 31, 6522 CP Nijmegen, bramubels@hotmail.com

Sinds 1996 worden er in de Ooijse Graaf gedurende het broedseizoen zangvogels geringd voor wetenschappelijk onderzoek. Dit wordt uitgevoerd door ringvergunninghouders Frank Majoor, Holmer Vonk en Joost Valkenburg. Alles wat in de opgestelde mistnetten vliegt, wordt geringd, gewogen, gemeten en op leeftijd en geslacht gebracht.

Hoe worden de vogels gevangen?

Op de ringplek staat tijdens het ringen ongeveer 150 meter mistnet opgesteld. De mistnetten zijn van fijne, zwarte mazen gemaakt zodat ze wegvallen tegen de achtergrond. Elke vogel die de netten kruist, vliegt erin en belandt in één van de netzakken waar hij niet meer uitkomt. Het zijn voornamelijk kleine zangvogels die worden gevangen. Tijdens elke ronde die langs de netten wordt gelopen worden alle vogels zorgvuldig uit de netten gehaald, in stoffen zakjes gedaan en naar de ringplek gebracht.

Hoe zie de Ooijse Graaf er uit?

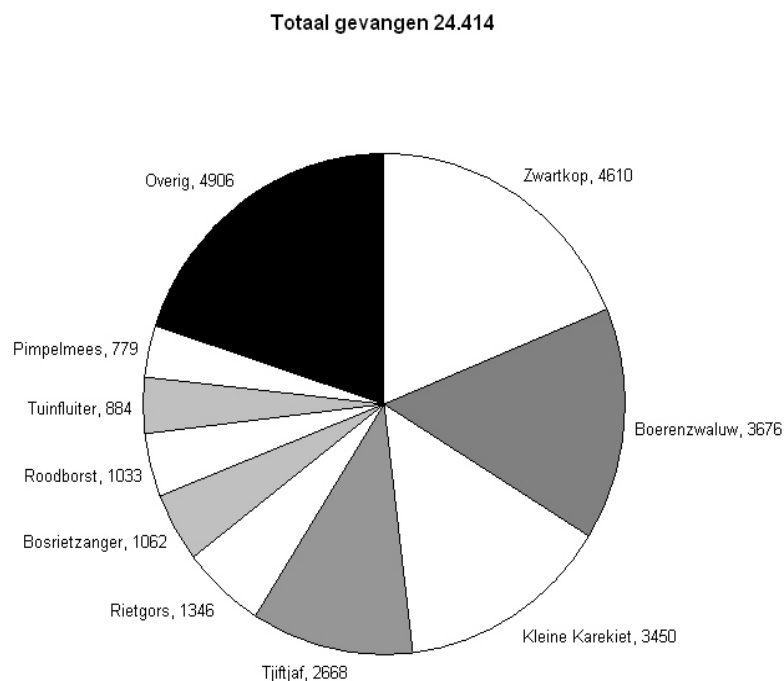
De Ooijse Graaf is een moerasgebiedje in het zuidoostelijke deel van de Ooijpolder. Rondom de huidige ringplek staat voornamelijk riet en struweel, maar ook vlier, meidoorn, rozenstruik, braam en er is een vrij hoog wilgenbos. Ook is er een forse plas. De mistnetten staan vooral in het riet en struweel opgesteld maar ook in het wilgenbos. Eén netje, speciaal voor IJsvogels, staat in de plas.

CES-project

Vanaf 1996 wordt er jaarlijks in het broedseizoen meegedaan aan het Constant Effort Site (CES)-project. Dit is een onderzoeksproject waarbij in 12 periodes van 10 dagen één keer per periode moet worden gevangen met een vaste mistnetopstelling van een half uur voor zonsopkomst tot minimaal 6 uur daarna. Dit om de gegevens per jaar goed te kunnen vergelijken. Tijdens de CES-periode mogen geen lokmiddelen worden gebruikt. Aan de hand van terugvangsten kun je o.a. de overleving bepalen van de adulte en juveniele vogels. Het CES-project is een aanvulling op enkele SOVON-projecten zoals het nestkaartenproject en het BMP-project en wordt op ongeveer 40 andere plekken in Nederland toegepast. Als het CES-project is afgelopen (begin augustus) wordt er nog wel doorgevangen maar dan gaat het meer om de aantallen en wordt er dus ook geluid afgespeeld om vogels aan te trekken. In deze tijd worden vooral veel Zwartkoppen gevangen.

Terug van weggeweest: CES-plek bij SOVON

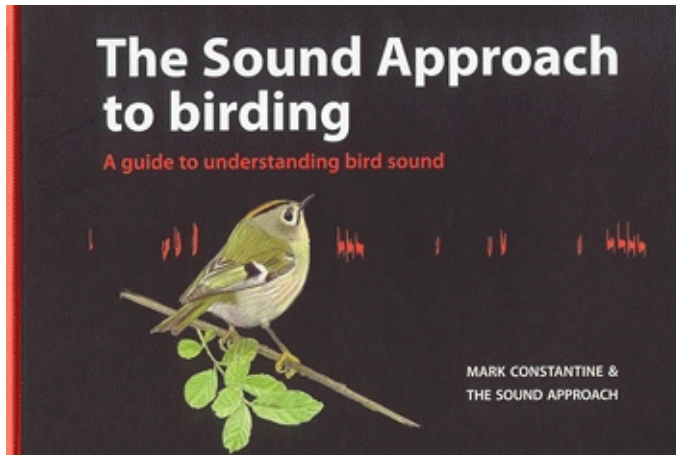
Na een onderbreking van vijf jaar is er dit jaar weer begonnen met het ringen van vogels voor het CES-project bij het SOVON-kantoor op de heuvelrug. Hier worden vogels gevangen met zogenaamde hijsnetten: een constructie aan de boom waarmee je vier mistnetten boven elkaar kunt hijsen zodat je ook de hoger vliegende vogels kunt vangen. Het net is dan tien meter hoog. Naast de hijsnetten staan er ook nog enkele gewone mistnetten. Op deze CES-plek worden vooral bosvogels gevangen. Opvallend is dat er geen jongenpiek is wat in de Ooijse Graaf wel het geval is. Alle net uitgevlogen jongen op de heuvelrug trekken meteen weg naar voedselrijke gebieden (de Ooijpolder?) en worden dus nauwelijks gevangen.

Figuur 1. Totaal aantal gevangen vogels tijdens het CES-project in de Ooijse Graaf. De Zwartkop wordt het meest gevangen.

Recensie 'The Sound Approach to birding'

Marcel Bingley, Dikkeboomweg 22, 6542 RK Nijmegen, 024-3790600, steenuil@vogelwerkgroepnijmegen.nl

Het duurde even voor ik door kreeg dat het waarnemen van geluid een wezenlijk onderdeel was van het vogels “kijken”. Na wat halfslachtige en weinig succesvolle pogingen met wat CD’s met vogelgeluiden, werd de wil om me deze materie tóch eigen te maken alsnog gevormd op –natuurlijk- de Mulderskop. Mijn opgedane kennis is vandaag de dag een bron van frustratie als ik weer eens miskleun op de telpost en na

een gemompeld “o ja” me even gedeisd hou of één van vreugde als ik, stilstaand in het veld, toch maar een flink aantal soorten kan benoemen.

De op het Maldens Vlak waargenomen Witkopgors van 28 oktober 2005 bracht de discussie weer op gang om te kijken of we toch geen geluid op de telpost zouden kunnen laten “meelopen”. Toen ik, een seizoen later, hierover Magnus Robb benaderde met wat vragen, maakte hij me attent op het binnenkort te verschijnen boek “the Sound Approach to birding”. Op mijn vraag of het maken van geluidsopnames wel aan te raden was voor een beginneling als ik, antwoordde hij: “Ja, natuurlijk. Je wilt toch wat leren?”. Een maand later had ik het boek in huis.

Het boek

Het is een perfect verzorgd boek: gebonden, een stevige hardcover met een kleine 200 pagina’s. Veel illustraties: kleurenfoto’s, veldschetsen en sonagrammen. De twee bijgeleverde CD’s zitten voorin bevestigd op twee rubberen rondjes, hetgeen gammel lijkt, maar in praktijk prima voldoet. Op iedere CD staan 100 geluidsopnames. Het formaat van het boek, liggend, is in eerste instantie onhandig, maar gezien de vele opgenomen sonagrammen logisch gekozen. En: het boek is in het Engels.

“The Sound Approach” is een team (bestaande uit de schrijver Mark Constantine, Arnoud B. van den Berg en Magnus Robb) die zich ten doel gesteld hebben alle vogelgeluiden van de Westerse Palearctic op te nemen. De naam is tweeledig: naast het zelfstandig naamwoord “geluid” kan sound ook als bijvoeglijk naamwoord worden opgevat en de naam betekent dan “de degelijke aanpak”.

De aanpak

Het boek begint met een heldere uitleg over de verschillende eigenschappen van geluid: “tone and timbre”, “pitch and frequency” en “rhythm and timing”. Deze uitleg wordt ruim ondersteund met de geluidsfragmenten van beide CD’s en de daarbij behorende zogenaamde sonagrammen: een grafische voorstelling van het geluidsfragment. Deze sonagrammen worden verduidelijkt met commentaar en kleuren. Het verschil tussen bijvoorbeeld het ‘huit’-roepje van Fitis en Tjiftjaf werd voor mij zo écht concreet.

Daarna wordt ingegaan op omgevingsfactoren (afstand, achtergrondlawaai, omgevingseigenschappen), de effecten van de betekenissen van een vogelgeluid en de ontwikkeling van vocalisaties van opgroeiende individuen. Het moge duidelijk zijn dat vogelgeluiden een belangrijke rol spelen in het spel der seksen en hieraan wordt dan ook een uitgebreid hoofdstuk gewijd. Na een deel over imitaties, hybridisatie en dialecten wordt besloten met de soortonderscheidende kenmerken van geluid. Dit verhaal wordt prachtig geïllustreerd aan de hand van een discussie over de Kruisbekken-varianten. In het slothoofdstuk wordt de beroemde “Trompet”goudvink genoemd en gelukkig wordt de gelijkenis met het roepje van de Witbandkruisbek daarin bevestigd Ik ben het mailtje kwijtgeraakt, maar ik maakte melding van de toen mij onbekende vogel aan Fred Hustings met een verwijzing naar het geluid van deze Kruisbek. Gelukkig maakte Fred er toch een Goudvink van...

Het lezen

Het boek leest gemakkelijk weg: de schrijfstijl van Mark Constantine is aangenaam licht en constant komt een prettig onderkoelde Engelse humor aan de oppervlakte. Toch verdient het boek het niet gemakkelijk weggelezen te worden. Het is zeer aan te bevelen de aanwijzing in het boek op te volgen en de geluidsfragmenten onder een goede koptelefoon te beluisteren. Zelf las ik zo maximaal één hoofdstuk per dag, sommige geluidsfragmenten meermalen herhalend. Mijn favoriete spelletje hierbij was om alle vogels op de achtergrond, zoals genoemd in de beschrijving van het sonagram, daadwerkelijk in het fragment terug te vinden. Niet altijd eenvoudig!

Het resultaat

Het belangrijkste doel van het boek is om een gestructureerd raamwerk voor de studie van vogelgeluiden te bieden. De meesten zullen het wel eens zijn met de stelling dat een subjectieve beschrijving of transcriptie van een geluid niet altijd voldoet. Als alternatief hiervoor levert dit boek concrete handvatten over het “kijken” naar vogelgeluiden, zodat deze daadwerkelijk vergelijkbaar en analyseerbaar worden.

Mij leverde het boek een schat aan nieuwe inzichten. Het betoog is overal goed te volgen, alhoewel sommige onderdelen pittig waren. Telkens wordt een betoog ondersteund met concrete voorbeelden, hetgeen zeer verhelderend werkt. Ook een

doorgewinterde inventariseerder of trekteller kan volgens mij nog genoeg wetenswaardigheden uit dit boek halen. En in ieder geval herkenning...

In de laatste zin van het boek legt Mark aan Magnus uit wat hij bedoelt met populariseren van dit onderwerp: "I would like to be able to talk to someone other than you about it, Magnus". In die opzet is het boek prima geslaagd. Luisteren!

Constantine, M. & The Sound Approach, 2006: The Sound Approach to birding; a guide to understanding bird sound (boek en 2 CD's).

ISBN 978-90-810933-1-6.

Adviesprijs € 49,95. Inmiddels voor rond de € 42 verkrijgbaar bij Birdsounds (www.birdsounds.nl) en Naturalis (www.natuurenboek.nl)

Waarnemingenoverzicht 16 februari – 31 mei 2007

Remco Wester, Dobbmannweg 1, 6531 KT Nijmegen, remcovwgnijmegen@hotmail.com

Mensen mensen! Wat een ornithologisch geweld dit voorjaar. Er zaten niet alleen heerlijke krenten bij, nee, een paar stevige rozijnen mag ik wel zeggen! Uit alle lagen van de gevederde stamboom kwamen soorten langs en menig zeldzamere soort liet zich langer bekijken. Enkele zware spetters helaas juist niet. Het regende een tijd stelt- en strandlopers, Witvleugelsterns 'tipten' ons werkgebied aan, een bijzonder broedgeval. Ik heb nog nooit zo moeten schrappen. Zie hier een overzicht voor in de trein, als bijrijder in de auto, of op een bank bij de Bruuk...en dan zie ik uw waarnemingen graag tegemoet voor de volgende rubriek. Veel leesplezier! Een completer overzicht is te bekijken op mijn weblog op de VWG-site

Een eerste kalender **Parelduiker** verbleef van 27 maart tot 5 april op plas 5 van de Kraaijenbergse Plassen. De Heeswijkse Kampen bij Cuijk bleek aantrekkelijk genoeg

Roodhalsfuut, Kb-plassen, 20 maart 2007

Foto: Jan Hartog

voor de rechts roodgeringde **Roodhalsfuut** om te blijven hangen en werd tot 17 mei gezien. Op 17 feb en 10 maart zwom er een tweede bij. De geringde vogel draagt mogelijk ook een blauwe ring, maar dit kon niet bevestigd worden. Op de Mokerplas zwom 19 april er één in zomerkleed. Twee **Geoorde Futen** zwommen 12 en 13 maart op KPB-6 en 7. De volgende dag zat er één op de Oude Waal, waarna de volgende twee pas 31 maart bij KBP-9 werden gezien. Liefst zeven ex

zwommen 8 april op de Bisonbaai. Hierna werden de broedgebieden weer bezet, met maximaal 22 ex op Reinderslooi, één (?) op de Hatertse Vennen, twee paar op het Eendenmeer en één paar op de Hamert. Een **Roerdomp** liet zich 12 maart kort bewonderen in de Groenlanden. Een adult zomerkleed **Kleine Zilverreiger** deed 28 en 29 apr Tiengeboden aan. Pas een maand later, 28 mei, dook er één op bij Milsbeek, en dezelfde dag zat een adult bij de Kaliwaal. Op 29 mei zat er één op een plek waar we nog meer van zullen horen: De Haart bij Beugen. In de Millingerwaard liep 15 feb een **Grote Zilverreiger**. Op de slaappleats in de Ooijsche Graaf werden er 18 feb zes geteld en 1 maart liepen er veertien in een wei bij Kranenburg. In de buurt van de eendenkooi bij Batenburg zou afgelopen winter mogelijk een kleine slaappleats hebben gezeten: er waren tot vijf vogels aanwezig in het gebied. Een adult in zomerkleed zat van 9 tot 25 mei bij de Oude Waal, de 13^e even vergezeld door een tweede. De laatste twee vlogen 25 mei bij de Tiengeboden. 14 mei viel een **Zwarte Ooievaar** in op het Nieuwe Heerenven. Het Land van Cuijk mocht zich heugen met een eerste broedpaar **Ooievaar**

bij Beugen sinds 1987, toen een broedpoging mislukte bij Velp. De beschuit lieten ze liggen, maar de muisjes gingen er graag in bij de jongen, zoals op 30 mei. 14 mei zou een **Zwarte Ibis** over het gemeentehuis van Druten zijn gevlogen. Bij Lent zat 10 april de eerste **Lepelaar**. Daarna werden onregelmatig twee ex (adult en juveniel) op verschillende plekken in de Ooijpolder gezien. Bij Beugen foerageerde 3 mei er één en 4 mei zat er één (dezelfde?) bij de Gebrande Kamp. 11 mei foerageerde er één bij baken Waal km 909 in West Maas en Waal; bij de Lingewal zaten er op 13 mei korte tijd drie en 17 mei liep een adult op het Nieuwe Heerenven. Bij de Lingewal liep er 21 mei één en in de Bemmelse Polder zaten er 25 mei drie. Langs de Ewijkse brug trok er 30 mei één. 41 **Kleine Zwanen** vlogen 20 feb over de Groenlanden. Zowel de zwartbek als geelbekvariant van de **Rietgans** werd 16 feb in een groep van 2000 in de Lunense Broek waargenomen. **Toendrarietganzen** werden gemeld op 16 feb in de Ooijpolder (330) en in de Zelderse Driessen (750), 23 feb bij Heumen (500), 24 feb bij KBP-6 (260), 26 feb bij Maasveld, Cuijk (250) en 27 feb bij de splitsing Maas-Waal-kanaal, Heumen (350). De laatste twee zaten 19 april tussen Grauwe en Grote Canadese Ganzen bij KBP-8. Een **Kleine Rietgans** zat 16 feb bij de Oude Waal en 24 maart in de Bemmelse Polder. De ganzentelling van 16 feb leverde in totaal 22166 **Kolganzen** in de Ooijpolder op. Een witte fase **Sneeuwganzen** werd 19 maart nabij knooppunt Ewijk gemeld. De blauwe fase Sneeuwganzen van de Bemmelse Polder werd daar gezien tot 25 maart. Deze werd vervolgens gefotografeerd op De Bijland, om daarna op te duiken in de Velperwaard bij Velp. De groep **Brandganzen** in de Bemmelse Polder liep tot 24 feb op tot 300, om daarna langzaam weer af te nemen. 4 maart liep er nog een groep van 250. Bij Persingen foerageerde 25 feb een groep van 200. Opmerkelijk is de groep van 500 ex langs de Maas bij Bergen op 9 maart. Een rivierentelling leverde 18 feb een **Roodhalsgans** op in de Loenense Buitenpolder. In de Waalstrang bij Lent liep 21 feb een **Casarca**. Op het Heerenven werd een paar gezien van 12 maart tot 10 mei. Bij de Maas bij Bergen verbleven er 26 maart twee en op 28 maart en 4 apr zat er één bij de Ooijsche Graaf. Mogelijk is dit dezelfde vogel die in de Millingerwaard verbleef en daar tot 5 mei werd gezien. Bij Reinderslooi zat er 20 mei nog één. Circa 1000 **Smienten** zaten 25 feb in de Oosterhoutse Waard. Een paar was van 21 tot 25 apr aanwezig op het Nieuwe Heerenven. Late mannetjes zaten 28 april en 5 mei bij de Verburgtskolk bij Oosterhout en op 3, 4 en 18 mei op de Oude Waal. In de Gendtse Polder zaten er 91 op 13 maart en een man zwom 18 mei nog bij Tiengeboden. Het eerste paar **Zomertaling** foerageerde 14 maart in de Liendense Waard bij Batenburg. Vanaf 17 maart druppelde de rest binnen, met onder andere zes in de Erlecomse Waard. Slechts op 31 maart en 11 apr werd een hoger aantal gemeld: elf, beide keren op de Oude Waal. Op dezelfde Oude Waal slobberden 7 april 105 **Slobeenden**. **Krooneenden** deden het aardig. Een man zat van 4 tot 18 maart op De Kuilen bij Langenboom. Liefst zeven zaten 10 maart op KBP-5, een man zat 11 maart op de Mokerplas en een paar verbleef 13 maart in de

Gendtse Polder. Een tweedejaars **Witoogeend** werd 28 apr gezien in de Groenlanden. Op de Heeswijkse Kampen zwom 7 maart een vrouwtje **Topper** in gezelschap van een aantal Kuifeenden. Een adult man **Grote Zee-eend** werd 26 maart gefotografeerd op De Kuilen, Langenboom. Vanaf Reinderslooi werden **Brilduikers** gemeld met maximaal 19 op 15 feb. Na de laatste veertien op 27 maart bij KBP-5, werd 14 apr het laatste paar Geijselberg, Bergen gemeld. Een vrouwtje **Nonnetje** zwom van 24 tot 26 maart bij Tiengeboden, 26 maart werd hier nog een tweede vrouwtje en een mannetje gemeld. Voordat 25 maart de laatste twee paar **Grote Zaagbek** in de Bemmelse Polder werden gemeld, zaten hier en daar nog paartjes of grotere groepjes, zoals vijf op 16 feb in de Ooijsche Graaf, vijf in de Broekse Leigraaf bij Druten op 17 feb, vier op de Graafse Raam bij Eschharen op 19 feb, zes op 24 feb en zeven op de 25^e bij het HD-gemaal in de Ooijpolder. De eerste **Wespendieven** trokken 29 maart NO-waarts over de Kaliwaal, de Gebrande Kamp en in de buurt van de steenfabriek bij Milsbeek. Pas vanaf 9 mei komen er meer meldingen van doortrekkers. Na de pogingen van vorig jaar is het dit jaar dan toch gelukt! Een paar **Zwarte Wouw** wist bij Kranenburg verder te komen dan alleen nestbouw en minimaal twee jongen keken begin juni over de nestrand. Daarnaast werden vele, al dan niet tweetallen, foeragerende wouwen waargenomen in de Ooijpolder. Dit betreft zeer waarschijnlijk het broedpaar, maar gelijktijdige waarnemingen onder andere in de Millingerwaard versterken mijn persoonlijke gevoel dat er nog een paar heeft rondgehangen in de Ooijpolder. Naast meerdere waarnemingen op de Hamert werden ook op andere plekken in het werkgebied

De twee jonge Zwarte Wouwen 2 a 3 weken oud, Kranenburg, 13 juni '07 Foto: Gerard Muskens

regelmatig Zwarte Wouwen gemeld. Ook voor de **Rode Wouw** was het een goed voorjaar. Na de eerste trekker 17 maart over de A15 bij Eimeren, vlogen vogels langs op 19 maart bij Cuijk, 4 apr bij Nijmegen en de Bemmelse Polder (gezien tijdstippen twee verschillende vogels), 11 apr over de Kekerdome Waard en 14 april langs Wellerlooi en weer over Nijmegen. Zeker twee verschillende vogels werden 15 april weer over Nijmegen, Kaliwaal en de Millingerwaard gemeld. Een vogel die waarschijnlijk had overnacht in het Kranenburger Bruch vloog 15 april 's ochtends uit een boom. 19 april trok er één over het SOVON-kantoor in Beek, 21 apr trok er één NO-waarts over Wyler-

oost. 25 april vloog er wederom één over Nijmegen. Twee Rode Wouwen vlogen 29 apr over de Hamert en één trok over de Millingerwaard. 30 apr vloog waarschijnlijk dezelfde vogel over zowel de Botsestraat in de Ooijpolder als over Zyfflich. In mei trok op de eerste een vogel over de stuwwal van Nijmegen, de 2e één over Nieuw Gassel bij Grave en de 20e weer één over de Hamert. Een vroege man **Bruine Kiekendief** was 27 feb ter plaatse bij Horssen, Druten. Zowel in de Ooijpolder als op de Hamert werden in maart, april en mei onregelmatig een man of vrouw jagend gezien. Vanaf beide locaties werden ook doortrekkers gemeld. Een man trok 28 maart over de eendenkooi bij Batenburg en 7 apr over het Lentse Veld. Een vrouw zat 23 maart bij Sint Hubertsbroek. Vanaf de bekende plekken Keentse Uiterwaard, de Bergerheide en De Hamert werden regelmatig jagende **Blauwe Kiekendieven** gemeld. Vergeleken met vorig jaar bleven de aantallen echter laag met max. vier op 17 feb en 9 apr op de Bergerheide en twee paar op 11 maart in de Keentse Uiterwaard. Langs het Reichswald, bij de Leemput van Milsbeek en de Violenberg, joeg 18 en 22 feb een vrouwtje. Een vrouw vloog 5 maart over de Mookerheide, een man joeg 16 en 17 maart bij Overlangel. Een vrouw joeg hier op 30 maart. In het Kranenburger Bruch was 18 maart een man ter plaatse en 24 maart joeg een man bij Westerbeek, Sint Anthonis. Bij Beuningen trok 16 apr een man langs en een vrouw trok 22 apr over Heumensoord. Een late trekker vloog 29 mei over de Millingerwaard. **Grauwe Kiekendieven** werden gemeld op 29 apr over het Circul in de Ooijpolder, 30 april over de Oude Waal en 3 mei over de Klompenwaard. Een **Ruigpootbuiser** werd 20 feb geclaimd bij KBP-9. Een lichte fase **Dwergarend** trok 5 mei hoog over de Millingerwaard naar noord. **Visarenden** deden het niet slecht dit jaar. Zowel in de Ooijpolder als op de Hamert werden meerdere waarnemingen verricht. Op 1, 14, 15 en 16 trok er één over het Nieuwe Heerenven. Over Hengstdal in Nijmegen trok 14 apr een vogel NO-waarts, hetzelfde deed de vogel 15 apr over de Kaliwaal. Eveneens op de 15e trok een Visarend over de Gouden Ham. 17 apr trok er één over de Heumense Schans en 25 apr joeg er één kortstondig tussen de kribben van de Waal bij het dorp Ooij. De Hamert leverde weer een Visarend op 29 apr op en een dag later trok er weer één over de Ooijpolder, evenals op 5 mei. Op 6 mei was er één kortstondig aanwezig bij de Heeswijkse Kampen. 9 mei trok er weer eens een over de Bisonbaai, 11 mei over zowel de Hamert als de Ooijpolder. 26 mei werd de laatste vogel jagend bij de Kaliwaal gezien. Een adult vrouwtje **Roodpootvalk** joeg 4 mei al NO trekkend bij de Kekerdome Waard, de volgende dag trok een vrouwtje zeer vroeg in de morgen over de Groenlanden. Twee Roodpootvalken cirkelden 23 mei over de Molenstraat bij Reek. **Smellekens** werden in maart gezien op de 3e bij Milsbeek, op de 5e over de Mookerheide en op de 28e over Malden. In april trokken ze op de 14e over de Millingerwaard, de 16e langs de Oude Waal en op de 28e bij de Duivelswaai bij Beuningen. 7 mei was een man kortstondig ter plaatse op De Hamert. Bij de **Boomvalk** die 11 maart werd gemeld bij Haps gaat het gezien de prooi (een duif) vermoedelijk om

een Slechtvalk. Pas vanaf 1 april druppelen daarna de eerste Boomvalken binnen en werden onder andere tussen Gierzwaluwen jagende groepjes gezien in de Ooijsche Graaf. Naast de geijkte **Slechtvalk** van de Weurtse centrale werd 5 mei nog een jagend exemplaar gezien bij Millingen. Roepende **Kwartels** werden gehoord op 25 april bij Princepeel, op 4 mei bij de Maasheggen van Beugen, op 6 mei bij de Halve Galg in de Ooijpolder en in de Erlecomse Polder, vanaf 10 mei op de Hamert, op 13 mei bij KBP-6, op 15 mei bij de Waalstrang bij Lent, op 17 mei bij Het Meer in de Ooijpolder en bij Groesbeek, op 19 mei bij de Wylerbaan bij Groesbeek en op 26 mei 's nachts over de stuwwal van Nijmegen. Een vrij vroege **Porseleinhoen** zou in de derde week van april al geroepen hebben. Op 17 februari zou tussen Keeken en Niel een **Kraanvogel** aan de grond hebben gestaan. Noordwaarts trekkende Kraanvogels werden gezien vanaf 3 maart, met acht over de Paesplas bij Gennep, dertien over Cuijk, 64 over Wijchen, 30 over Wellerlooi en 22 over Langenboom. Op 4 maart ging het nog even door met 30 over Dekkerswald bij Nijmegen, 57 over Groesbeek, 23 over KBP-4, één over Lent, 60 over Padbroek, Cuijk, 22 over de Bergerheide en eveneens 22 over Gassel (zelfde?). Op 13 en 16 maart trokken er respectievelijk twee en 16 over Nijmegen. De 17e vlogen er twee over de Keentse Uiterwaard, en de volgende dag 18 over De Hamert. Op 20 maart trokken er 30 over Alverna en de 26e vlogen er zeven via Nijmegen de Ooijpolder over. 26, 27 en 28 maart waren goede dagen en werden er honderden gemeld met meerdere grote groepen tot 200ex. Zeer zeker zullen hier groepen tussen zitten die meerder malen zijn gemeld. Op 26 maart sliepen er 168 in de Millingerwaard. Op 2 apr werd een groep van 40 bij zowel Rijkevoort als Beugen gemeld, bij Gennep werden er 41 geteld. 12 april trok er één hoog over Nijmegen terwijl er dezelfde dag drie over Elshof bij Heumen vlogen, die waarschijnlijk later weer over Nijmegen trokken. Wederom over Nijmegen trokken zeven ex op 14 apr. Een (sub)adult was van 20 apr tot 2 mei aanwezig in de buurt van het Eendenmeer op de Bergerheide. 21 Apr trok er wéér één over Nijmegen. Bij het Nieuwe Heerenven waren 10 mei vier ter plaatse, alwaar op 16 mei er één opvloog. 25 mei trok er nog één oostwaarts over Lienden bij Wijchen. Bij de Weurtse Plaat zaten 25 feb al 41 **Scholeksters**. 2 maart werden er 80 geteld in de Loonse Uiterwaard en op 4 en 19 maart zaten er 42 en 40 in de Oosterhoutse Waard. In het rijtje spectaculaire waarnemingen vanaf de Hamert hoort ook het paartje **Steltkluut**, dat van 9 tot 14 mei aanwezig was. Hoewel de vogels ook parend en met een nestkom bezig werden gezien, mocht er helaas niets verder uitkomen. De eerste twee **Kluten** doken 18 maart op bij het Nieuwe Heerenven. Interessant is de kolonisatie van de Lingeplasjes en de Waalstrang bij Lent. Bij de Lingeplasjes werden maximaal elf vogels gezien en bij de Waalstrang werden vijf nesten geteld waarvan er uiteindelijk bij drie jongen zijn gezien. Op 10 april zaten weer twee Kluten op het Nieuwe Heerenven. Een broedpoging bij de Kaliwaal werd niet doorgezet. Hier werden tot zeven vogels waargenomen, waarvan er één paar een nestkom heeft gemaakt. 17 mei zat een Kluut in de Millingerwaard. Ronduit

spectaculair was de **Griel** die op de avond van 16 mei op een akker bij de Dennenkamp bij Groesbeek liep en helaas door slechts enkele waarnemers werd gezien, maar die wel

Griel, Groesbeek, 16 mei 2007

Foto: Kees Schreven/ waarneming.nl

werd gefotografeerd. Dit was de tweede vogel ooit aan de grond in ons werkgebied. De eerste **Kleine Plevier** liep 12 maart in de Bemmelse Polder. Pas de 17e werd de tweede gezien bij Elst, waarna geschikte broedplekken weer werden bezet. Maar ook nog vele doortrekkers werden gezien, zoals bij Beugen- De Haart van 15 apr tot 2 mei (max. 10). Liefst 30 werden 29 april op het Nieuwe Heerenven geteld. Ook de **Bontbekplevier** deed mee aan het

steltlopergeweld. Op 20 april liepen de eerste vijf op het Nieuwe Heerenven, waarna hier regelmatig leuke aantallen werden bereikt, zoals twaalf op 10 mei. Daarnaast werden vogels gezien bij de Weurtse Plaat op 8 mei, bij Beugen op 11 mei, in de Millingerwaard op 12 mei (zes), op een geplagd grasland ten oosten van het Oude Heerenven op 12 mei, bij de Broekakkers langs de Lingewal op 12 mei en bij het Grote Grindgat van Weurt op 28 mei. 35 **Goudplevieren** peesden 18 feb laag richting noord over de Teerse Sluispolder bij Heumen, maar kwamen later terug en zijn daarna vermoedelijk ergens ingevallen. 8 mei zat er één op het Nieuwe Heerenven. Bij het zoeken naar de Griete op 17 mei viel er één in bij Groesbeek. Twee roepende **Zilverplevieren** vlogen 10 apr oostwaarts over het Nieuwe Heerenven. Daarna werden wisselende aantallen vanaf het ven gemeld, met 9 mei vijf ex, 10 mei twee, zeven op 11 mei, één op 12 mei en de laatste ter plaatse op 22 mei. Langs de Waal bij Druten was 11 mei een vogel ter plaatse. Op 8 mei werden **Kanoeten** bij zowel Lent (één), als op het Nieuwe Heerenven (vijf) gezien. Deze vijf waren ook 9 mei nog aanwezig. 10 mei zat er op het ven één, op 11 mei weer vier en op 12 mei weer één. Bij de Erlecomse Waard foerageerde 12 mei een adult zomerkleed. Bij het Nieuwe Heerenven was het 11 en 12 mei wederom mogelijk een moeilijker strandloper voor het binnenland te zien en wel de **Drieteenstrandloper**. Van 10 tot 12 mei verbleef een **Kleine Strandloper** op het Nieuwe Heerenven. Bij de Broekakkers aan de Lingewal liet 13 mei er één zich fraai zien en 17 mei zat er weer één op het Heerenven en 19 mei zaten hier er kortstondig liefst tien. Dezelfde dag zaten er acht bij de Lingewal. Bij de Oude Waal foerageerde 5 mei een **Temmincks Strandloper** en natuurlijk kon het Nieuwe Heerenven niet achterblijven: op 12, 17 en 23 mei werd hier een vogel gezien. Op 12 mei foerageerde er één in de Millingerwaard. De enige (twee) **Krombekstrandlopers** in het werkgebied zaten 11 mei bij Beugen-De Haart. De eerste **Bonte Strandlopers** werden gezien in de Bemmelse

Polder (vijf op 16 maart en bij de KBP (vier op 18 maart). Zowel in de Bemmelse Polder, de Ooijpolder als op De Hamert werden daarna diverse Bontjes gemeld. De eerste man en vrouw **Kemphaan** zaten 15 maart in de Gendtse Polder. Hierna werden regelmatig Kemphanen gemeld, zoals bij de Oude Waal acht op 30 maart, liefst 21 op 12 apr en nog dertien op 14 apr. Na aarzelende aantallen op het Nieuwe Heerenven lopen de aantallen op vanaf 21 april, zoals dertien op deze dag. Bij Beugen-De Haart foerageerden er negen op 25 april. Het hoogtepunt op het Heerenven werd 29 apr bereikt met 37 vogels. Hierna zakten de aantallen weer tot nog één op 16 mei. **Bokjes** zaten op het zweefvliegveld van Malden op 16 feb (één), 21 feb (drie), 24 feb (één), 26 feb (één) en op 8 maart (één). Op Mulderskop werden ze opgelopen op 21 feb en 13 maart. Bij de Bruuk werden twee Bokjes gezien op 5 en 22 maart en twee zaten 1 april in de Groenlanden. De Klompenwaard was goed voor drie ex op 6 april. De laatste werd 20 april bij het Eendenmeer op de Bergerheide gezien. Hoewel er misschien wel wat meer dan normaal op de Hatertse Vennen gezeten kunnen hebben, is het aantal van 120 gemelde ex op 3 maart wel zeer dubieus. In de Ambtswaard bij Bommel zaten 17 feb 60 **Watersnippen**. Op 20 maart waren dit er nog 20. In de Bruuk zaten er op 5 maart 21. Vanaf 10 maart wisselden de aantallen bij de Oude Waal, op deze dag zaten er 30, op 12 april 38. Vanaf begin mei werden voornamelijk solitaire of zeer kleine groepjes gezien bij Beugen, de Ooijpolder, het Nieuwe Heerenven en langs de Lingewal. Solitaire **Houtsnippen** werden gemeld op 18 feb in de Ooijse Graaf en op 27 feb op Mulderskop. In maart werden ze gezien op de 4e op de Wylerberg en Mulderskop, de 7e over Hengstdal in Nijmegen, de 8e in de Groenlanden, de 10e weer op de Wylerberg, op de 11e en 13e bij de Hatertse Vennen en 31 mei bij Beugen. De eerste **Grutto** zat 1 maart in Keent-oost. 4 maart liepen er veertien in de Oosterhoutse Waard, waarna ze weer op diverse andere plekken werden gezien en de aantallen behoorlijk op konden lopen. Op 12 maart zaten er 40 in de Oosterhoutse Waard, op de 16^e waren dit er 100, op de 24e 151, op de 27e 274, op de 30e 340, op de 31e 372 en op 7 april 560. In de Gendtse Polder zaten 12 maart er 73. Bij de Oude Waal liepen de aantallen op van 105 op 25 maart, tot 150 op de 26e. Met de Grutto's reisden ook vele **IJslandse Grutto's** mee. Op 13 maart zaten er negen in de Gendtse Polder, op 17 maart 20 bij de Oude Waal en 25 maart één bij de Oosterhoutse Waard. Op 7 apr werden er liefst 350(!) geteld in de Oosterhoutse Waard en 11 apr werden er 103 bij de Oude Waal geteld. Op 5 mei werd er nog ééntje uitgepikt bij de Oude Waal en 6 mei werd de laatste gemeld bij de Weurtse Plaat. Een **Rosse Grutto** zat 10 mei op het Nieuwe Heerenven, een dag later foerageerde er één bij de zandwinplas bij Boven-Leeuwen. Op 12 apr vlogen de eerste **Regenwulpen** over het werkgebied met drie over het Nieuwe Heerenven en één over de Weezenhof in Nijmegen. Mogelijk dezelfde vogel die eerder op de dag op 15 apr over Bommel vloog zat later in de Bredelaarse Zeeg in de Lingewaard. Veertien Regenwulpen stonden 16 apr aan de grond bij KBP-4. Tot 15 mei werden vijftien waarnemingen

doorgegeven, waaronder een groepje van vijf op 10 mei op het Nieuwe Heerenven. Tot 2 april verzamelden de **Wulpen** zich weer op een aantal plekken in de uiterwaarden. Hogere aantallen werden geteld op 25 feb in de Lentse Waard (422), op 17 maart in de

Zwarte Ruiter, Oude Waal, 9 april 2007

Foto: Jan Hartog

Oosterhoutse Waard (315), op 24 maart in de Bemmelse Polder (300), op 25 maart aan de Kerkdijk in de Ooijpolder (220) en op 2 april bij de Erlecomse Waard/Kaliwaal (322). In de Liendense Waard zat 6 april een adult winterkleed **Zwarte Ruiter**, de eerste dit voorjaar. Vele solitaire en groepjes werden daarna vanaf verschillende plekken doorgegeven. Liefst vijftien werden op 20 april geteld op het Nieuwe Heerenven. Leuke aantallen **Tureluurs** zaten 13

maart in de Bemmelse Polder (32), 25 maart bij de Oude Waal (28) en 20 apr op de Hamert (29). Een **Poelruiter** in overgangskleed werd 9 april ontdekt op het Nieuwe Heerenven. Van 24 tot 26 apr kreeg de vogel gezelschap van een tweede en 25 april waren er liefst drie aanwezig. Op 30 april werd er één vanaf de Kaliwaal gemeld. In de namiddag van 10 mei kwam in gezelschap van twee Groenpootruiters een Poelruiter binnenvallen op het Nieuwe Heerenven, en die kon hier ook 11 mei nog worden bekeken. De eerste **Groenpootruiter** was 17 feb kortstondig aanwezig in de Bemmelse Polder. Hogere aantallen werden geteld op 14 en 16 apr bij de Oude Waal (zeven), maar dat is niets vergeleken met de 35 van 20 apr op het Nieuwe Heerenven. Eveneens 20 apr liepen er zes in de Millingerwaard en 29 apr zaten er hier tien. Bij Beugen zaten er op 8 mei zes en 9 mei was dit aantal verdubbeld. Op 16 feb zaten er vijf **Witgatjes** in de Ooijsche Graaf. Naast meerdere solitaire wintergasten, werd 25 feb nog een groep van zes in de Bemmelse Polder geteld. Vanaf begin maart werden op vele plekken weer Witgatjes gezien. 18 april liepen er vijftien op het Nieuwe Heerenven. Ongelofelijk waren de aantallen **Bosruiters** in het werkgebied. Na een eerste op 10 april op het Nieuwe Heerenven, kwam de rest binnenvallen vanaf 15 april met één bij de Erlecomse Waard en de Oude Waal en twee op de Hamert. Bij Beugen-De Haart werden er 23 maart vier geteld en op 26 apr vijftien. 28 apr zaten er vijftien in de Millingerwaard en op 29 apr al 28 op het Nieuwe Heerenven, maar dat is niets vergeleken met de 85 van 3 mei op deze plek en ook Beugen liet weer van zich horen met 31 op 1 mei en 26 op 2 mei. Op 5 mei foerageerden er nog 35 op het Heerenven. Hierna zakten de aantallen weer, met uiteindelijk nog twee op 20 mei op het Heerenven. Het Heerenven was ook goed voor een eerste **Oeverloper** op 19 maart. Op 27 maart zat er één bij de grindgaten bij Mill. 22

apr vlogen er tien rond bij de Beerendonck en eveneens tien zaten 11 mei bij Beugen. In de Millingerwaard werd 27 mei nog een zingend mannetje gezien. Ook **Steenlopers** waren meegewaaid in de steltloperregen en werden 10 mei gezien op het Nieuwe Heerenven (twee), 15 en 17 mei in de Millingerwaard, 17 mei in de Gendtse Polder en 21 mei langs de Waalstrang bij Lent. Het voorjaar leverde ook aardig wat **Zwartkopmeeuwen** op. 17 feb werd een eerste winter in de Lentse Waard gezien. Een adult zat 12 maart bij Keent, 1 apr vloog er een adult langs de stuw van Grave. Twee adult zomerkleed vlogen 14 apr rond op het Nieuwe Heerenven en 15 apr zat hier een tweede kalenderjaar. 18 apr zaten drie adult op Reinderslooi en 19 apr trokken twee adult hoog over de Ooijpolder zuidwaarts. Bij het Heerenven vloog er 20 apr weer één over en dezelfde dag zaten er twee bij Nieuw Bergen. Bij de Oude Waal vloog er 23 apr één langs de dijk. 5 mei werd zowel een eerste zomer gezien bij KBP-5 als bij Nieuw Bergen. Op 24 mei waren er weer twee adult aanwezig op het Heerenven. Vergeleken met vorig jaar zijn de **Dwergmeeuw**-waarnemingen zeer karig. Met de vogels van de Bisonbaai op 9 april, 10 apr (twee) en 11 apr (zes) en 18 apr op Reinderslooi en 27 apr op het Nieuwe Heerenven heb ik alles genoemd. De **Geelpootmeeuwen** kabbelden ook rustig door met waarnemingen bij de KBP op 15 en 20 feb, de Afferdense Waarden op 15 apr (twee), de Gebrande Kamp op 25 apr en de Erlecomse Waard (meerdere data, max vijf). **Pontische Meeuwen** werden iets vaker waargenomen met onder andere drie op 11 april bij de Oude Waal. Overige waarnemingen betroffen solitair of tweetallen bij de KBP, Cuijk, Staartjeswaard en op diverse plekken in de Ooijpolder. Tot vier **Grote Mantelmeeuwen** werden de gehele periode waargenomen op diverse plekken langs de Maas en de Waal. Een melding van 18 vogels op 12 mei bij Ewijk zou ook Kleine Mantelmeeuwen kunnen betreffen. Bij het Trafostation aan de Lingewal vloog 17 en 18 apr de eerste **Visdief** van het werkgebied. Daarna werden ze weer op vele plekken gemeld. Een **Noordse Stern** vloog 20 mei op Reinderslooi. Naast de vele Witvleugelsterns werden ook **Witwangsterns** gezien en wel op 20 mei op het Nieuwe Heerenven en 25 mei boven de Oude Waal, in beide gevallen waren de vogels kort aanwezig. Vanaf half april stroomden de **Zwarte Sterns** weer binnen, met de eerste op de 15e bij de Oude Waal. Opvallend waren ook de doortrekkende groepen, die op diverse plekken vaak in een groep aan kwamen vliegend, kort laag boven het water foerageerden, en vervolgens doorvlogen. Ook ons

Witvleugelstern, Bisonbaai, 7 mei 2007

Foto: Harvey van Diek

werkgebied pikte een graantje mee van de gigantische **Witvleugelstern**-influx. Na een eerste vogel in zomerkleed op 5 mei bij KBP-5 werd in de middag van 16 mei een groep van vijf ontdekt bij de Kaliwaal. 17 mei waren er drie ter plaatse op het Nieuwe Heerenven en dezelfde dag vlogen er maximaal elf op de Bisonbaai, twee in de Millingerwaard en twee bij de Oude Waal. De laatste zijn vermoedelijk vogels van de groep van elf. 17 mei werden drie Witvleugels gemeld bij het Grote Grindgat van Weurt en de 18e vlogen er drie bij Druten en 19 mei was goed voor maximaal zeven doortrekkers op de Oude Waal. Bij Reinderslooi vlogen 20 mei naast de eerder genoemde Noordse Stern ook nog eens drie Witvleugelsterns en iets verderop, op het Nieuwe Heerenven, waren er nu zeven aanwezig. 28 mei zou er één gezien zijn bij de Kekerdome Waard en 30 mei waren er drie kort op Reinderslooi. Bij Princepeel toerde 17 april de eerste **Zomertortel**. Pas een week later, op 25 apr kwam de rest binnen, onder andere bij Mill en op de Paardenweide in de Ooijpolder. In Nederland werd de eerste **Koekoek** al zéér vroeg gemeld, de eerste bij ons sloeg 11 apr de tijd bij de Graafse Raam. Op 14 apr werd er één bij de Graafse Raam gemeld en 15 apr riep er één in de Bemmelse Polder. Op de Looierheide snorde 11 mei de eerste **Nachtzwaluw** van dit jaar weer rond. Op 16 mei was de soort ook weer present op het zweefvliegveld, waarna ook de Bergerheide en Mulderskop weer werden bezet. **Gierzwaluwen** scheerden 16 en 18 apr weer noordwaarts ons werkgebied in en vlogen bij Berg en Dal (één) en in de Ooijpolder (negen). Ik ben nieuwsgierig hoeveel paren **Ijsvogel** er in ons werkgebied hebben gebroed. Er werden in deze rubriekperiode liefst 193 waarnemingen met 221 ex doorgegeven, zelfs vanuit buitenwijken van Nijmegen. Hiertussen natuurlijk wel vele dubbeltellingen. Nog twee soorten die gezien het landelijke beeld bijna niet mochten ontbreken in ons werkgebied zijn **Bijeneter** en Hop. Bij Millingen aan de Rijn werd op de ochtend van 9 mei in ieder geval één Bijeneter alleen gehoord, het aantal bleef onbekend, en 28 mei werd er één over de Kekerdome Waard gemeld. De **Hop** op 9 mei bij de Bisonbaai was zo attent om even te roepen tijdens het overvliegen en werd daarom opgemerkt. Een ander foerageerde 22 mei aan de noordzijde van de Waal bij de Ewijksebrug. Beide Hoppen werden later niet teruggevonden. **Draaihalzen** zaten 5 mei op de Paardenweide en 9 mei aan de westkant van de Bisonbaai. De **Middelste Bonte Spechten** van de Wylerberg werden onregelmatig tot 2 mei gezien of gehoord. Daarna was het angstvallig stil. Het gaat om in ieder geval twee mannetjes en een vrouwtje, maar zekerheid over het aantal is nooit helemaal verkregen. Ook werd een vogel bij een geschikte nestholte waargenomen, maar hier werd later geen activiteit gezien. Van de vogel van de Sint Jansberg werd helemaal niets meer vernomen. De eerste twee **Oeverzwaluwen** vlogen 29 maart boven KBP-5, daarna werden ze ook weer op andere plekken gemeld. Een zeer vroege **Boerenzwaluw** vloog in de middag van 26 feb over de tuin van een vogelaar in Oosterhout. Op 18 maart trokken de eerste voorjaarsvogels weer door in de Millingerwaard. De derde **Roodstuitzwaluw** voor ons werkgebied was

26 apr kortstondig bij de Kaliwaal aanwezig. De eerste **Huiszwaluw** werd 13 apr vliegend over Nijmegen gemeld. Een verbaasde en later zeer verheugde vogelaar zag en hoorde 28 maart bij KBP-7 een **Grote Pieper** overvliegen. Twee **Roodkeelpiepers** werden 8 mei opgestoten op De Hamert. **Waterpiepers** zaten nog bij Beugen-De Haart op 17 maart (acht), bij de Vlietberg in de Ooijpolder op 20 maart (elf), bij de Bisonbaai op 27 maart (twaalf), de Bruuk op 28 maart (twee, mogelijk meer) en de laatste drie werden 29 maart gezien in de Bemmelse Polder bij Haalderen. Twee april vloog een **Gele Kwikstaart** over Reek en 5 april zat er één bij de Duivelswaai bij Beuningen. Naast een groep van 12 bij Princepeel op 26 apr, zaten er 20 wederom in de buurt van Princepeel op 27 apr. Bij Beugen zaten er veertien op 2 mei en twaalf bij Flieren in de Lingewaard op 5 mei. **Engelse Kwikstaarten** werden gezien op 8 mei bij Heikant, Sambeek en op 11 mei bij het Nieuwe Heerenven. **Noordse Kwikstaarten** verbleven 1 mei op het Nieuwe Heerenven, 3 mei ten noorden van Beek in de Ooijpolder (tien) en vijf dezelfde dag bij Beugen-De Haart. Liefst 40 zaten 4 mei aan de oostkant van de Millingerwaard. Op dezelfde dag werd er bij KBP 4 één, de Erlecomse Waard één en bij Beugen twee gezien. 5 Mei zaten er in de Millingerwaard nog vijftien en twee bij de Erlecomse Waard. Op de Hamert zat er 9, 10 en 11 één en op de 12e twee. Bij Beugen zaten er zes op de 9e. Bij het Westmeerven op de Hamert zat er 15 mei nog één. Een groep van 20 niet nader gedetermineerde Gele Kwikstaarten vloog 28 apr langs Oortjeshekken in de Ooijpolder. Bij Hertrak, Cuijk verbleef naast een man **Rouwkwikstaart** ook nog een vrouw of hybride op 9 maart. Vanaf 30 maart verbleef, net als vorig jaar, weer een vrouwtjestype bij het schiereiland. De status van deze vogel is echter nog niet helemaal opgehelderd. De vogel trok op met

Rouwkwik: man, vrouw of hybride?, Oude Waal, 30 maart '07 Foto: P. Hoppenbrouwers

een man Witte Kwik en verdween regelmatig richting een boerderij bij Tiengeboden. De vrouw is echter ook zingend gezien, wat zou kunnen duiden op een hybride man. Deze vogel werd in ieder geval gezien tot 28 apr. Bij de Halve Galg in de Ooijpolder werd 8 apr een vrouwtje gezien. Bij Princepeel werd 17 apr een man gezien. Een adulte man verbleef 25 apr op het Nieuwe Heerenven en bij De Diepen bij Milsbeek werd 4 mei kort een man op een akker gezien. Op de morgen van 23 feb vlogen nog twee roepende **Pestvogels** naar het noordoosten over Mulderskop. **Nachtegalen** zongen vanaf 14 apr weer bij De Tongelaar en later op vele andere plekken. Ook de **Blauwborst** was vanaf

25 maart weer zingend te horen, op deze dag bij het Nieuwe Heerenven. Een **Roodsterblauwborst** werd 22 apr gefotografeerd in het natuurontwikkelingsgebied in de KBP bij Linden. Met zijn zang zette een **Zwarte Roodstaart** op 21 feb bij het Schependom in de Ooijpolder wel erg vroeg in. Vanaf 8 maart werden op andere plaatsen weer zingende mannetjes gemeld. Een vroege, aarzelend zingende **Gekraagde Roodstaart** werd 1 apr bij de Duivelskuil bij Bergen gehoord. Naast een mannetje op 7 april op de Hamert stroomde de hoofdmoot pas binnen vanaf 13 april. Verdeeld over 61 waarnemingen werden 140 **Paapjes** doorgegeven in deze rubriekperiode. Daar zaten ongetwijfeld dubbeltellingen tussen, maar is toch een flink aantal. De eerste man verscheen 9 apr bij het Grote Grindgat van Weurt en dezelfde dag zat een vrouwtje in het Circul van de Ooijpolder. Op 13 apr werd er nog een vogel bij de Querdamm in de Ooijpolder gezien, waarna het wachten is tot 25 apr op de volgende, en wel in de Bemmelse Polder. Er worden verschillende groepjes gezien, waarvan de acht op 30 apr bij het Nieuwe Heerenven en de acht op 1 mei bij de grensovergang aan de Grünerweg bij Nijmegen zeker vermeldenswaardig zijn. Op 4, 5 en 6 mei lijkt een kleine influx plaats te hebben gevonden en werden op verschillende plaatsen groepen Paapjes gezien. Een late trekker werd 26 mei gemeld bij de Gebrande Kamp. De **Roodborsttapuit** is nooit echt weggeweest en werd in februari nog op acht plaatsen gemeld. Bij de Broekakkers aan de Lingewal zat 8 april de eerste **Tapuit**. Op 11 apr zaten er aan dezelfde Lingewal drie. Op 4 mei werden er op schaarsbegroeide akkers bij De Diepen 22 geteld. De eerste **Beflijsters** werden gemeld op 7 apr in de Millingerwaard en bij het Nieuwe Heerenven. Op 10 apr werden ze op verschillende plaatsen gemeld: op de Hamert een man, vijf doortrekkend bij de Bisonbaai, bij Oortjeshikken één ter plaatse en een vrouwtje bij Breedeweg, Groesbeek. Op 11 apr zaten er zes op de Hamert en op 13 apr zaten er drie bij de Klompenwaard en één op de Mookerheide. Op de Vlaskamp op de Hamert werden er drie gezien op 13 april. Een man was bij het Nieuwe Heerenven aanwezig tot 15 apr. Bij de Hatertse Vennen vloog er één over op 18 apr en op 20 en 21 apr foerageerden er drie bij het Driessensven. Bij Oeffelt riep een man op 20 apr en 21 apr zitten twee man en een vrouwtje bij het Pikmeeuwenwater op De Hamert. Bij het gebiedje Roodslag bij Beuningen foerageerden op 21 apr vijf man en een vrouw. Op 22 apr zaten hier nog twee man en werden er drie in de Millingerwaard gezien. Bij de Vlietberg liet een paartje zich bekijken op 23 apr en foerageerde een vrouwtje net over de grens bij de Duivelsberg. In de Millingerwaard waren 24 apr twee vogels ter plaatse en De Hamert was goed voor drie vogels op 26 en 27 apr. In het Circul van de Ooij zat 29 apr een man en een dag later viel er een vrouwtje in aan de oostkant van de Millingerwaard. Op 1 mei vloog er één de weg over bij Beuningen. Op 5 mei zat er nog één op de Hamert en werden er op deze en ook de volgende dag twee gezien langs de Persingensestraat in de Ooij. Bij De Diepen werden 4 mei nog twee foeragerende **Kramsvogels** gezien en bij Salmorth en bij de Oude Waal werden respectievelijk drie en één broedpaar gemeld. Een

zeer late **Koperwiek** trok 29 apr nog richting noord over de Ooijpolder bij Beek. Ratelende **Sprinkhaanzangers** doken 14 apr weer op in de Millingerwaard en op 15 apr langs de Defensiedijk in de Bemmelse Polder. Nadat eerst op 14 april een **Snor** werd gehoord langs de Zwarteweg bij Tiengeboden in de Ooijpolder, werd 5 mei een Snor ontdekt op de hoek Kruisstraat/Hezelstraat in de Groenlanden. Dit mannetje werd gehoord tot 18 mei. Vanaf 16 mei was een mannetje te horen en te zien in het rietveld bij Tiengeboden in de Ooijpolder. Dit mannetje is in ieder geval tot 30 mei gehoord. Op 22 apr zaten zowel vier man **Rietzanger** langs de Hezelstraat, als één in de Ooijsche Graaf. Op 3 en 5 mei zong een mannetje bij Tiengeboden en 5 mei nog een aan de Hezelstraat in de Ooijpolder. In de Millingerwaard zong er 8 mei één en 13 mei dook er weer één op aan de Hezelstraat. Bij Beugen- De Haart zong 19 mei een mannetje. **Bosrietzangers** waren weer te horen vanaf 4 mei in de Ooijpolder, vanaf 9 mei kwam ook de hoofdmacht weer binnenvallen. Twee weken eerder, vanaf 23 mei, waren ook de **Kleine Karekieten** weer aan te treffen op verschillende plaatsen. Een **Spotvogel** zong 23 apr al op de Paardenweide in de Ooijpolder, vanaf de 27e kwamen ook weer meldingen vanaf andere plaatsen. In de Groenlanden zat 5 april de eerste **Braamsluiper**, op 6 apr werd ook de eerste **Grasmus** weer gemeld in het Circul van de Ooij. Pas vanaf 12 apr worden er meer gemeld. Erg vroege **Tuinfluiters** zongen al op 12 april in Nijmegen en op 14 april bij de Bruuk. In beide gevallen werd een Zwartkop niet uitgesloten. Op 17 en 20 apr kwamen de volgende waarnemingen binnen. Overwinterende **Zwartkoppen** werden 17 feb en 7 maart bij het Goffertpark in Nijmegen en op 17 feb aan de Van Peltlaan in Nijmegen gezien. Na een foeragerende adult op 11 maart bij de Bosscherheide bij Bergen, werd de eerste zang pas gehoord op 19 maart in de Oosterhoutse Waard. Mooi volgens de fenologie kwam de **Fluiter** weer terug: 21 apr werd de eerste gehoord op de stuwwal van Nijmegen. Winterse **Tjiftjaffen** werden gezien op 15 feb bij Reinderslooi, op 20 en 23 feb bij het SOVON-kantoor in Beek en 23 feb ook in de Diepen. Vanaf 4 maart kwamen de eerste trekkers terug. Naast een vroege **Fitis** 8 maart bij Grave, kwamen de eerste terug vanaf 25 maart in de Ooijpolder en vanaf de 29^e op andere locaties in het werkgebied. Bij de kerk bij de Kekerdome Waard zong 22 apr de eerste **Grauwe Vliegenvanger**. Vanaf 25 apr stroomde ook de rest van het werkgebied langzaam weer vol. De **Bonte Vliegenvanger** was 14 april terug, zowel op de Hamert als bij Dekkerswald. Een adulte man en twee vrouw **Baardman** werden dankzij hun 'ping'-geluid 25 maart ontdekt langs de Hezelstraat in de Groenlanden. Wederom een goede soort voor de regio is de zingende man **Kortsnavelboomkruiper** die 1 mei werd ontdekt in het Filosofendal, Berg en Dal. De vogel, die zich beter liet horen dan zien, leek op te trekken met een gewone Boomkruiper, en werd rond 20 mei nog gehoord tijdens een inventarisatie. In de Ooijsche Graaf riep 8 apr een **Buidelmees**. 12 apr riep er één bij de Bisonbaai en 14 apr zat er één langs de Zwarteweg in de Ooijpolder. Bij Boven-Leeuwen werd een vogel gehoord vanuit een wilgenbos rond een strang. 16 apr vloog er één

frequent roepend over de Paardenweide. Op 22 apr werd er één gemeld in de Groenlanden. Bij Tiengeboden werd vanaf 22 apr meerdere keren een paartje gemeld en 27 apr werd er één aan de noordzijde bij het voetveer van Millingen gemeld. 28 mei werd nog een niet nader omschreven waarneming gedaan in de Millingerwaard. Bij Tongelaar en bij het Geldernsch-Nierskanaal zongen 26 apr de eerste **Wielewalen**. Daarna werden

Klaapekster, Hezelstraat, 4 april 2007

Foto: Jan Hartog

er vanuit de bossen in de Maasduinen, de Ooijpolder, de Tongelaar en bij Mill en Sint Hubert vogels gemeld. Van 16 tot 25 mei verbleef een man **Grauwe Klauwier** langs de rand van het Nieuwe Heerenven. Op 26 mei werd een adulte man gefotografeerd bij Groesbeek. In het Kranenburger Bruch zou ook een aantal keer een man zijn gezien. Een **Klaapekster** werd 26 feb in het Circul gezien. Op 30 maart en 6 apr werd er wederom weer één gezien tussen de Hezelstraat

en De Plak in de Ooijpolder. Aan de Koudenhoek bij Lent werd er 8 apr één pal langs het spoor vanuit een rijdende trein waargenomen. Bij Malvert in Nijmegen werd 7 apr een **Russische Kauw** gemeld, en **Noordse Kauwen** werden gemeld op 9 maart bij de jachthaven van Grave en op 18 mei een adult in een boompje in de Tweede Walstraat in Nijmegen. De **Bonte Kraai** van Landhorst bij Sint Anthonis werd 16 feb voor het laatst gemeld. Merkwaardig waren de **Raven** die opdoken bij de Wylerberg op de Nijmeegse stuwwal. Nadat er eerst op 16 feb vier werden gezien, werden 17, 21, 22, 23 en 24 feb en 10 maart hier ook weer (roepende) vogels gemeld. Daarna duurde het tot 2 apr voor hier weer een vogel riep. Op 22 feb vloog een Raaf over Freudenberg in het Reichswald. In gezelschap van enkele Roeken vloog 23 feb een Raaf langs Rijkevoort. 14 maart vloog er één klokkend over Millingerwaard. Bij de Erlecomse Waard werden 17 apr twee vogels zittend in een wilg gezien en 28 apr werd er één bij de Lingewal waargenomen. Bij Reinderslooi waren vier vogels ter plaatse op 29 april. Een wolk van zeker 10000 **Spreeuwen** bevolkte 9 maart het luchtruim bij Puiflijk. Een roepende **Keep** zat 13 mei kort bij het Nieuwe Heerenven en verdween later naar Noord. Bij het Hernense Bos zong 17 feb een **Europese Kanarie**. Op 28 maart zong er één bij camping Leugenstaart bij Oploo en die vloog later weg in NO richting. Een groep van 52 **Groenlingen** werd bij Dekkerswald gezien, de **Putter** ging er overheen met 80 bij Mariënboom bij Nijmegen op 2 maart. **Sijzen** waren schaars met op 20 feb 30 bij Overasselt en wederom 30 op 2 maart bij Mariënboom, Nijmegen. 6 mei vloog er nog één richting Reichswald over de Leemput van Milsbeek. Niet nader gedetermineerde **Barmsijzen** werden gezien op 5 maart bij Mulderskop (overvliegend), in de Hatertse Vennen op 13 en 14 maart en op 23 maart over zweefvliegveld Malden (twee). Zes **Grote Barmsijzen** foerageerden 2 maart

bij Mariënboom, Nijmegen. Over de Wylerberg vlogen 17 feb twee **Kruisbekken**. Vijf foerageerden op 23 feb bij de brandtoren in het Reichswald, 26 feb vlogen er vijf over de Heemtuin van Malden, alwaar er op 7 maart twee en 19 maart weer twee vlogen. 26 maart waren er zes ter plaatse bij het zweefvliegveld van Malden en zowel op 1 apr over het Quin in de Maasduinen als op 20 mei over het Goffertpark in Nijmegen vloog er één. Een vrouwtje of onvolwassen man **Ortolaan** kon 8 mei mooi op de foto worden gezet langs de Sint Hubertusweg in de Ooijpolder.

Ortolaan, Hubertusweg, 8 mei 2007

Foto: Harvey van Diek

Oproep:

Heb je zelf een leuke soort gefotografeerd in de regio en vind je dat ie een plekje verdient in een volgende waarnemingenrubriek, stuur hem dan in lage resolutie op naar harvey.vandiek@sovon.nl voorzien van je naam, datum en plaats van opname. Ook is het mogelijk om de foto via de VWG-site op www.waarneming.nl te plaatsen, dan kan ik hem in het voorkomende geval daar vanaf halen.

Let wel: de vogel moet wel in het werkgebied gefotografeerd zijn en betrekking hebben op een van de vogels die genoemd worden in het overzicht.

Verslag ALV Vogelwerkgroep Nijmegen e.o. 29 maart 2007

Aanwezig: Frank Willems (vz), Peter Hoppenbrouwers (sec/notulist), Erik van Dijk (penn) Remco Wester (al), Jaap Brinkman, Kell Eradus, Eddy Nieuwstraten, Marcel Bingley, Loes van den Bremer, Harvey van Diek, Twan Teunissen, Laurens Rietveld, Menno Hornman, Rob Gorissen.

Afwezig met kennisgeving: Sjak Gielen, Nico v/d poel, Paul Gnodde, Janneke Sindram, Dio Hornman.

T.a.v. Notulen vorige vergadering

5^e bestuurslid, niet gelukt die te vinden, belangstellenden kunnen contact opnemen met het bestuur.

Financiële zaken

Kascommissie (bestaande uit Twan Teunissen en Hans van Ooijen) heeft de boeken gecontroleerd en dechargeerd hierbij de penningmeester. Hans van Ooijen verlaat de commissie en Marcel Bingley neemt die plaats in.

Voorstel Contributieverhoging: van 11,- naar 13,- Uitgaven van Mourik en portokosten stijgen, om dit voldoende te kunnen opvangen is deze verhoging nodig. Na stemming is iedereen voor. Deze verhoging zal vanaf 2008 ingaan.

Gezinslidmaatschap aanhouden.

Bestuurszaken

5^e bestuurslid, helaas nog niet gevonden en blijft openstaan. Belangstellenden kunnen contact opnemen met het bestuur.

Erik van Dijk heeft lijst gemaakt van wie, wat doet binnen de vogelwerkgroep, tzt. in de Mourik.

Inventarisaties

Gelderse Poortgebied: iets minder tellers, leden die een keer willen tellen welkom, Twan Teunissen wil wel een keer tellen.

Duitsland: voor leden een keer in Duitsland willen tellen inzake de broedvogelatlas, neem contact op met Frank Willems.

Watervogeltellingen/steltloperstellingen: belangstellenden kunnen contact opnemen met Peter Hoppenbrouwers.

MUS-project: Meetnet Urbane Soorten (MUS), we weten namelijk te weinig van vogels in het stedelijk gebied, en dat terwijl er steeds meer bebouwing komt en voor steeds meer vogels de stad of het dorp het natuurlijke leefgebied is geworden. Om toch wat meer zicht te krijgen op die stadsvogels heeft SOVON nu een eenvoudig telprogramma opgezet. Voor de laatste vrije plekken en meer informatie, kijk op www.sovon.nl

Berendonck: er ligt een inventarisatieverzoek om uitbreidingsplannen van de plaatselijke golfbaan. Kell Eradus: inventariseert Ronald Zollinger daar niet? Niemand weet of daar geïnventariseerd wordt. Veldkaarten voor inventariseerders zijn bij Frank Willems te krijgen.

Jonkerbos: kap voor sportcentrumplannen, plannen zullen in Open Huis te zien zijn, Peter Hoppenbrouwers gaat kijken.

Excursies: Peter stopt met coördinatie hiervan. Jan Hartog en Remco Wester nemen dit over.
Eddy: de vogelwerkgroep zou meer naar buiten moeten treden door het organiseren van activiteiten?! Moeten we ook naar streven maar hiervoor zijn ook meer actieve leden nodig die de activiteiten begeleiden. Maar, het probleem tot nu toe, te weinig leden die dat willen doen.
Jaarsoort 2006 de Zwarte Roodstaart: Menno Hornman zal een artikel hierover schrijven.
Jaarsoort 2007 de Steenuil: Marcel Bingley: er is nu een tentoonstelling over uilen en een foto-expositie van Paulien van Marle over de steenuil. Bij de tentoonstelling liggen waarnemingsformulieren om steenuilwaarnemingen door te geven. Kell Eradus: is er contact met nestkastgroepen Bommel, Grave, Maasheggen, Duitsland en met STONE (Frans Jacobs)?
Marcel Bingley: nog niet. Twan Teunissen: steenuilen in dorpen?! Oude gegevens controleren of ze er nu nog zitten. à uilenavondje organiseren in Dobbelmanklooster?! In Bommel is er een project bezig gericht op beheersmaatregelen en habitat, contact via Louis Dolmans.

Ruimtelijke ordening

Oude Waal-visie: Stadswaard wordt 'speeltuin' van Nijmegen, in Oude Waal moeten lage dynamische moerassen komen langs de Vlietberg.
Zwanenbroekje: wordt afgegraven om rietontwikkeling mogelijk te maken. Dit gebiedje ligt tussen de N325 en Persingen in.
LOP (LandOntwikkelingsPlan) via Ploegdriever: met de vraag van De Ploegdriever of de vwg mee kan helpen bij een voorstel kleinschalig landschap, Eddy neemt contact op met Arno v/d Kruis.
Lent/Gendt: de geul bij Lent komt er, veel gegravd voor 2015.
Kraaienbergse Plassen: Kell Eradus: men gaat de plassen glooiender maken.
Keent: Kell Eradus: wordt voor een deel afgegraven om Maasarm te herstellen.

Fotowedstrijd 2007

Harvey van Diek en Peter Hoppenbrouwers proberen dit weer te organiseren.

Avifauna

Loopt. Al vrijwilligers voor beeldredactie (Harvey van Diek) en opmaak (Peter Eekelder).

De Mourik

Loopt.

Rondvraag:

Harvey van Diek: Vrijwilligers voor Vogelfestival 2007 op 25/26 augustus gevraagd, melden bij hem.
Remco Wester: SOVON-avond VWG's afgelopen 22 maart, doel was contact met andere vogelwerkgroepen in Gelderland en wat ze zoal doen, was een interessante avond.
Hierna volgde nog een lezing over de laatste midwinter-watervogeltelling in Iran door Frank Willems.

Agenda

Tip: Houd www.vogelwerkgroepnijmegen.nl en de Mourikcirkel in de gaten voor het laatste nieuws over evenementen en excursies.

6 oktober: Euro Birdwatch '07

Vogelbescherming Nederland organiseert zaterdag 6 oktober weer een Euro Birdwatch, een Europees opgezet vogelevenement. Op deze dag worden d.m.v. excursies en trektellingen in heel Nederland zoveel mogelijk vogels geteld. De vogelwerkgroep wil hier aan meedoen en is bezig met een geschikte locatie. Bezoek daarom onze website voor het laatste nieuws.

14 oktober: Big Sit

Aan dit vanuit Engeland overgewaaid evenement doet zondag 14 oktober ook de Vogelwerkgroep mee. Bedoeling is om binnen 24 uur vanaf één punt zoveel mogelijk vogels te tellen. Er zijn nog gesprekken gaande over de locatie, via de website en de mailcirkel zal zo spoedig mogelijk de invulling worden gepubliceerd.

Excursies

Jan Hartog en Remco Wester zijn bezig met een nieuwe excursieagenda voor de Vogelwerkgroep Nijmegen. We proberen een mix te maken van lokale, landelijke en mogelijk zelfs Europese excursies, bijv naar Falsterbö of Cape Griz-Nez. De opzet zal zijn dat Jan en Remco de excursies regelen, maar dat er leden worden gezocht die eens een excursie zouden willen leiden. Omdat er behoorlijke animo is voor een buitenlandse excursie zijn we ook deze mogelijkheden aan het uitzoeken. Houdt daarom onze website in de gaten.

Vaak zullen de excursies vanuit Nijmegen vertrekken en eventuele brandstofkosten die bij auto-excursies worden gemaakt, worden hoofdelijk omgeslagen.

VWG-Fotowedstrijd 2007

Wie wint hem dit jaar die felbegeerde Gouden Bevertak? Doe mee met de fotowedstrijd van de Vogelwerkgroep. Kijk binnenkort op de site voor meer informatie en de voorwaarden.